

3**MESEČNIK ZA LJUDSKO PROSVETO****V**

Griša:

Plug.

Iz zemlje si rojen in v zemljo pot tvoja iščoča se vrača.
Kot gladen otrok se ji laskaš, ko sočne razrivaš ji grudi,
blesteči zobje se prikupno smehljajo pogledu orača,
ki rije po svoji notrini, dokler se utrujen ne zgrudi.
Kipeče se nudijo brazde za tabo ljubezni zemljana,
ki z njimi ga zemlja ljubeča na svoje srce privezuje,
ko seme življenja sprejema, ki vanjo zasiplje ga brana,
da s sokom ga živim prekvasi in kmetu plod zreli daruje.
Prikradel se nisi ko potnik na prejo iz tujčeve hiše,
od veka do veka izroča te sinu očetova roka,
pečata o dedni lastnini ti prostor ne čas ne izbriše,
od dedov si v last izročena potomcem svetla oporoka.
Okorno si rezal ledino, kjer danes po morju pšenice
in ajde dišeče pasó se čebelic šumeče družine,
kjer lipa in topol šumita o sreči ljubeče dvojice
in vriska brezskrbni pastirček s pobočja zelene planine.
Preril si se v burji neurja skoz morje krvi in sramote
ob sključenih hrblih tlačanov, ob sikanju kletev in biča,
zagrebel si v zemljo sledove solzá in krvave grózote,
da srce se stiska otroku, ko dedek o valptu mu priča.
Del naše si ruše in duše: najstarše, najdražje volilo,
ki stari ga mlademu daje, ko siva ga upógnejo leta;
jeseni pripravljáš zemljišče, kjer seme pomladi bo vzkliko
in mladim izročáš zamisel, ki v starih je bila spočeta.

Joža Lovrenčič :

Pereči ogenj.

Povest izpod Jamnika.

„akor nalašč,“ je mislil sam zase, glasno je pa menil, da mimogrede lahko zapelje v mlin in da bi bilo nespametno, če bi si delali odvišno pot, ko tistih par minut, ki jih porabi, da zaokrene s češnjiškega mosta proti mlinu, pač ne bo velika zguba časa. „Malo poženem, pa še očeta dohitim!“ je sklenil in se obrnil proti malim durim in na dvorišče.

„Kaj pa z očetom?“ je pobarala mati, ki ni hotela prej vprašati.

Janez se je v malih durih obrnil.

„Nič,“ je rekel.

„Hvala Bogu,“ je bila mati zadovoljna.

Na dvorišču je dobil Janez konja že vpreženega.

„Zapregla sem, da se ne boš mudil“, mu je povedala Rozala. „Danes si jo potegnil, kak gospodar boš!“ ga je še podražila in odhitela v vežo, da bi zgrabila vreče in jih vrgla na sani.

„Hi, Miško!“ je Janez pognal konja iz dvorišča in se ustavil pred vežnimi vrati. Rozala je že čakala pripravljena z vrečo in jo položila na sani. Drugo je zgrabil Janez, tretjo pa spet Rozala. Ko je bilo gotovo, je pridržal konja do poti, tam pa sedel na sani in švignile so preko polja in se tam onkraj zgubile v gozd.

Janez je bil kar zadovoljen. Vesel je bil ostrega zraku, ki mu je ob hitri vožnji bril v obraz, vesel veverice, ki je planila izpod smreke in se zakadila po deblu v vrh, odkoder se je zagnala v loku na sosedno jelko in pri tem sprožila celo plast snega, ki je čopnila na tla tik pred konjem, da se je vzpel, vesel psa, ki je dirjal pred njim in stikal za zajci in lisicami; zdaj je zalajal tu, zdaj se je oglasil že daleč onstran grape, pa spet prišel na pot, lajal v konja in se zagnal vnovič za sledjo. Spodaj v dolini onkraj mostu je pa Belin postal; gledal pazljivo čez most v klanec, koder so drčale sani.

„Na desno, na desno, Belin!“ mu je zaklical Janez in pes mu je tekel naproti čez most in mu potem sledil ob saneh, dokler jih ni obrnil proti mlinu, ki je stal za drugim ovinkom pod cesto ob Lipnici. Na cesti je Janez pridržal konja, da ne bi prehitro vozil. Hotel se je zbrati in pretehtati še enkrat, ali bi ali ne bi. Pa ni utegnil. Vsakotoliko se je moral ugibati sanem, ki so mu drsele nasproti, in odgovarjati znancem. Tako je prišel, ne da bi vedel, kako bo, do mlina in zavozil s ceste.

Naložil je vrečo na ramo in vstopil. Zdrznil se je. Na podu ob grotu je stala Manica in držala v rokah prazno vrečo, iz katere je bila pravkar usula žito.

„O, kam naj zapišem, da si spet enkrat prigazil k nam!“

„Kar v srce!“ je dejal Janez in bil vesel, da ga je tako sprejela in mu kar položila odgovor na jezik. Kje bi sicer iskal, da bi mogel meni nič tebi nič vreči besedo in še tako primerno.

„Glej ga, glej ga,“ se je zasmejala Manica, „kako šegav je postall! Pa ne, da misliš zares?“

Joj, je bil Janez vesel. Spet ni bilo treba premišljevati.

„Zares!“ je rekel in da bi prišel k sebi po toliki sreči, je skočil še po ostali vreči in ju je položil na klop ob steni, kjer je stalo še nekaj drugih vreč in mehov.

„Ali imaš še toliko mlenja?“ je povprašal in pokazal na vreče...

„Nekaj jih je že. Ali bi pomagal, ko bom morala sama nasipati in polniti? Oče in mlinar sta odšla v goro, pa moram jaz sama mleti.“

„Saj grem tudi jaz pod Brezovško, da izpeljeva hlode,“ je dejal Janez. „Drugače bi počakal, pa ti res pomagal!“

„Oh, škoda,“ je rekla.

„Pa se še zvečer oglasim, le glej, da bo zmletol!“

„Ne vem,“ je rekla. „Kaj pa, če bi ne bilo?“

„Ajda pa pšenica morata biti. Drugače boš morala v noč čutil!“

„Pa bom, če mi boš delal družčino.“

„No prav, a če pohitiš, bo le bolje, da pridem še za časa domov,“ je rekel Janez in šel h konju ter zaobračal na cesto.

„Nič ne bom pohitela! Nalašč bom vse druge prej...“ je zagrozila in še pristavila: „Veš, zato, ker sem te zapisala, kakor si ukazal...“

„Pa zbogom ta čas! Če te bom videl, ko bom vozil mimo, te že pobaram, kako je z mlenjem!“ je odgovoril s sani in pognal konja.

Manica je gledala za njim in ko je izginil za ovinkom, se je vrnila v mlin in med ropotanjem mlinskih kamnov se je oglasila njena pesem...

Trikrat sta Rožman in Janez naložila pod Brezovškim hribom, trikrat izložila pri postaji in dan jima je minul. Še četrtič bi do trde noči, a oče je menil, da je dovolj in ne gre, da bi se konja pretegnila, in tako sta polagoma vozila proti domu. Oče naprej, sin za njim.

„Kako bo z mlinom?“ je ugibal Janez in se bal, da bi oče naložil moko in bi moral potem kar mimo, ko je vse tako lepo pripravil zjutraj in bi Manico kar vprašal, če ima še zapisanega, ali je že od jutra pozabila na besede.

Nalašč je pridrževal konja, da bi že od daleč vedel, kaj in kako.

Res, oče je obstal in stopil v mlin. Preden je prišel Janez za njim, je že vrgel vrečo na sani, a v mlin se ni več vrnil.

„Ali čakate, da naložim jaz drugo?“ je vprašal, ko je privozil in ustavil.

„Melje se še,“ je odgovoril oče. „Pa počakaj, da ne bo treba jutri nalašč zato sem doli!“

„Pa bom!“ je dejal Janez malomarno, kakor bi mu ne bilo nič za to, dasi bi najrajši zavriskal. Oče je odpeljal, Janez pa zapeljal konja tik pred mlin, ga odel s kocem in vstopil.

„Ali sem držala besedo?“ ga je vzprejela Manica in se zasmejala. „Veš, saj je že vse gotovo, le še turščica bo zdaj, a očetu sem dala le ajdo, ker sem mislila, da bi te sicer ne pustil.“

„No, bom pa počakal. Saj ne bo dolgo, če se že melje in če tudi meni ne lažeš,“ je bil Janez vesel.

„Stoje ne pričakaš. Kar sedi sem le gor, pa mi kaj povej!“ mu je rekla in se mu nasmešnila in ga še tako pogledala, da mu je šlo kar do srca.

Janez si ni dal dvakrat reči. Prestopil je dve stopnici in sedel poleg Manice. Kakor hitro je sedel pa mu je zmanjkalo besed in še z rokami ni kam vedel.

„No, ali bova kar tiho in poslušala, kako ropotajo kamni?“ je rekla Manica. „Ali te je strah v mraku? Pa prižgem luč, da se bova bolj videla, kaj?“

„Ni treba, ni treba, saj je tako lepše!“

„Ej, ti, ti, pozna se, da si ponočnjak!“ se je zasmejala in tlesnila z rokami po Janezovem kolenu kar tako, kot bi ga hotela podražiti.

Janeza je spreletelo in s svojimi rokami je ujel njeno desno in jo stisnil in zadržal.

„Oh, saj mi polomiš kosti!“ je rekla in se delala, kakor da jo hoče izviti, a Janez jo je le držal in se smejal.

„Kaj misliš, da sem tako neusmiljen! Saj te imam rad!“ je vrgel besedo, obdržal v levi Manično desnico, z desno jo pa objel čez pas in jo pritisnil k sebi.

„Vidiš, tako te imam rad!“ je še povedal.

Manica se mu je izvila in stopila k grotu in pogledala, koliko je še mletve, ter se medtem kot užaljena jezila:

„Kaj pa misliš, Janez! Če bi bila beseda konj, bi se premislil, preden bi mi to povedal. Na, sedaj se boš pa bahal, kako si me povlekel.“

„Nič se ne bom bahal, vesel pa bom, ker sem že dolgo čakal, da bi ti to povedal.“

„Pojdi no!...“

„Res, Manica, res! Ali nisi nič opazila, kako rad te vidim?“ je vprašal in ulovil spet njeno roko.

„Nič,“ je bila kratka.

„Pa boš zdaj vedela, kako mislim na te!“

„Misliš, koliko časa pa boš?“

„Zmerom, dokler ne prideš k nam!“

„Kdaj bo pa to?“ je bila radovedna in vesela obenem.

„Kdaj?“ je prišel Janez v zadrego. „Nič ne morem natanko reči. Rad bi, da bi bilo koj jutri, pa oče pravi, snoči sva se prijela, da bi moral čakati še pet let!“ Za trenutek je utihnil in potem kakor v strahu vprašal:

„Ali boš čakala?“

Manica se je ohladila in šla in prižgala luč in spet pogledala v grot in je videla, da je žito pri kraju. Potegnila je onkraj gropa za drog, ki je bil v zvezi z žlebom, in ga pritrdila kaki dve pedi naznotraj in kameni so se še parkrat zavrteli, nato se pa ustavili. V nenadni mir je Janez gledal za njo in čakal, kaj mu odgovori.

Kakor bi računala in ne bi bila zadovoljna z vsoto, ki jo je dobila, se je začudila:

„Pet let?“

„No, saj minejō hitro,“ jo je skušal potolažiti.

„Minejō že, a kdo ve, kako bo s teboj! Pustiš me in potem bom obsedela — nak, pet let je že preveč. Pa pritisni na očeta!“

„Saj sem in tako so mi odgovorili.“

„Pa daj še, se bodo že omehčali, —“ je prigovarjala.

„Ne vem,“ je podvomil in bil žalosten.

„Le poskusi, potem bova govorila!“ je hotela.

„Pa poskusim,“ je obljubil Janez in Manica je bila zadovoljna, ker je videla, da Janez resno misli in da jo ima rad. Saj bi ne govorila tako, a Rožmanov grunt jo je mikal.

„Kdaj pa bi mi kaj zagotovega povedal?“ je še vprašala, ko je polnila vrečo.

„Skušal bom kmalu. Nekaj dni, če že ne tednov, pa le potrpi. Ne upam se, da bi spet kar koj zdražil očeta —“

„Kaj bi se ne upal, saj si sam. Ničesar ne moreš zgubiti!“ ga je podpihnili.

„Saj sem mu že zagrozil, da pojdem kar od doma, ker se mi je zdelo, da ti bo dolgo pet let!“ je priznal in želel, da bi zrastel v njenih očeh.

„Oh Janez, zdaj pa vidim, da me imaš rad, ko si že tako mislil.“

Janezu je pohvala dobro dela in mu dala novega poguma.

„Prvo priložnost porabim, da se zmeniva z očetom. Če bodo hoteli zlepa, prav, če ne — poskusim pa še drugače. Zdaj pa bo treba iti. Tak zbogom Manica! —“

Janez je zadel večjo vrečo, manjšo pa mu je kar Manica nesla do sani, kjer mu je stisnila roko in že odhitela v mlin z glasno besedo „Uuu, kako je mraz!“, da bi ne opazil kdo njene uslužnosti in prijaznosti.

Pa preden je prišla v mlin, je zaslišala s ceste:

„Hi hi hi, Janez, si malo povasoval, kaj? Pri vas sem povprašala po jajčkih, ko sem že šla mimo iz Rovt, pa sem se še pomudila, ko imate prejo...“

Bila je Potovka.

Manica je obstala pri vratih in videla, da se Janez ni ustavil, samo povedal je, da pelje iz mlina. Potovka je pa zaobrnila s ceste in Manica je vedela, da gre k njim. Smuknila je čez prag, zaprla vrata, ugasnila luč in odšla v hišo.

Potovka ni prišla nikoli prazna; vse novice in govorice je ujela in jih trosila od hiše do hiše. Manica je bila radovedna, kaj je prinesla s Češnjice.

IV. Pereči ogenj.

Bilo je na Štefanovo.

Pri Turku v Rovtah je pela harmonika. Fantje izpod ovsiškega zvona so polnili prostrano hišo, sedeli okrog miz in po stari navadi začenjali pustno veselje. Iz Ovsiš so prišli, s Polšice in Češnjice, z Dobravice in Lazov in z Njivic in še iz Nemilj; celo Jamničani so bili vmes. Med rovtarskimi dekleti, ki so jih šli po hišah iskat, da bi plesali, jih je bilo par iz drugih vasi. Mlinarjeva Manica je bila tudi med njimi. Prišla je z bratom Tonetom, ki je bil pri vojaki in za praznike na dopustu.

Sami zase pri posebni mizi so sedeli železničarji iz Podnarta; mlad aspirant s progovnim mojstrom pa še s skladiščnikom in par čuvaji so bili.

Veselje je rastlo od ure do ure in prehajalo v petje in glasno besedo, ki so jo povdarjali že krepki zamahi s kozarci po mizi.

Proti mraku je že šlo, ko je prihajalo iz veže glasno pozdravljanje in dva fanta sta za pod pazduho pripeljala v hišo Rožmanovega Janeza.

„Sem pojdi Janez!“

„Ne, tu naj bo!“

„Na Janez, pij! Prav je, da si prišel. Tako redko se prikažeš! Kajpa, staremu ne gre izpod rok!“

„Pa mu garaš ko črna živina!“

(Dalje prih.)

Octave Mirbeau:

Smrt psa.

IV.

n tisti hip se je razširila po mestu kakor blisk, abotna novica: stekel pes! Od spanja še krmežljavi obrazi so se prikazali na oknih; gruča moških v rokavicah, žensk v životcih in ponočnih čepicah so v živem razgovoru stale na pragih. Najhrabrejši so se oborožili z vilami, krampi, lopatami, kosirji in grabljami; mizar je mahal s svojim obličem, mesar s svojim nožem; čevljar, majhen grbavec z nespodobnim nasmehom, strasten čitatelj krajcarskih romanov, je predlagal strašne in rafinirane muke.

„Kje je? Kje je?“

Medtem, ko se je malo mestece postavljalo v bran in so se meščani drug drugega osrčevali, je gospod Bernard zbudil mestnega župana in mu naznanil strašno zgodbo:

„Kar planil je name, gospod župan, z openjenim gobcem; skoro bi me bil ugriznil, gospod župan! je tarnal g. Bernard tipajoč se po bedrih, po mečih in po trebuhu. Joj! Jojmene! V svojem življenju sem videl že nekaterega steklega psa, resnično, že nekaterega steklega psa, ali, gospod župan, verjemite mi, nikoli, nikoli še nisem videl bolj steklega, strašnejšega. Joj! Jojmene!“ —

Župan, zelo dostojanstven ali tudi zelo presenečen, je dvignil glavo in pomislil:

„Stvar je resna! Zelo resna!“ je zamrmral. „Ali ste pa prepričani, da je v resnici stekel?“

Nato je pogledal županu svečano v obraz in počasi povzel: „Čujte, tu ne gre več za politiko, gospod župan; tu gre za blagor prebivalstva, za zaščito, za blagor... ponavljam, meščanstva. Če se odtegnete odgovornosti, ki vam gre, če ne storite pri tej priči, odločnega koraka, se boste skoro bridko kesali, gospod župan, to vam pravim jaz, jaz, gospod notar!“

Gospod Bernard je bil načelnik radikalne opozicije in nasprotnik županov. Ta se ni več obotavljal in poljski čuvaj je dobil uradni nalog.

V.

Turko, ki se je bil zatekel na glavni trg, kjer se mu ni nihče upal približati, se je lagodno zleknil. Oglodaval je koštrunovo kost, ki jo je držal med dvema prekrižanama tacama.

Poljski čuvaj, oborožen s puško, ki mu jo je izročil župan in obdan z obilnim spremstvom, se je približal psu na deset korakov.

Gospod župan, ki je z balkona mestne hiše opazoval prizor v družbi gospoda Bernarda, si ni mogel kaj, da ni rekel temu: „In vendar jê!“ prav z istim glasom, s katerim je moral izpregovoriti Galilej svoje znamenite besede.

„Res je, jê..., ta zverina potuhnjena!“ je odvrnil gospod Bernard in obrnivši se k poljskemu čuvaju, je ukazal:

„Ne hodi mu blizu, nespametnik!“ Trenotek je postajal svečan.

Poljski čuvaj, s službeno čepico na ušesih, z zavihanimi rokavi in z obrazom oduševljenim od junaške vzhičenosti, je nastavil puško.

„Nikar se ne prenagli!“ je zaklical neki glas.

„Nikar ga ne zgreši!“ je zaklical drugi.

„Pomeri v glavo!“

„Nikar preko pleč!“

„Pozor!“ je zaklical poljski čuvaj, ki mu je čepica bila očitno v napotje in jo je sunil z naglo kretnjo z glave, na prašna tla. „Pozor!“

In pomeril je na psa, na revnega psa, na jadnega psa, ki je izpustil svojo kost, in gledal na množico s svojimi milimi in zapupnimi očmi in očitvidno niti slutil ni, kaj z njo nameravajo. Grobna tišina je sledila zdajci prejšnjemu hrupu; ženske so si zateknile ušesa, da ne bi slišale poka, moški so zamižali in drug

Grobna tišina je sledila zdajci prejšnjemu hrupu; ženske so si zateknile ušesa, da ne bi slišale poka, moški so zamižali in drug se je stisnil k drugemu. Zona je spreletela vso množico, pričakujočo nekaj nenavadnega in strašnega.

Poljski čuvaj je še vedno meril.

„Bum! Bum!“

In hkratu se je razlegel presunljiv in zategnjen bolesten krik, tuljenje, ki je napolnilo celo mesto. Pes se je dvignil. Šepajoč na dveh nogah, se je spustil v beg, puščajoč za seboj kaplje krvi.

In medtem ko je bežal pes, kar so ga noge nesle, je poljski čuvaj, presenečen, ogledoval svojo puško; množica, vsa otopela, je gledala poljskega čuvaja in župan je z odprtimi usti gledal gospoda Bernarda, vsega prešinjenega od groze in ogorčenja.

VI.

Turko je bežal cel dan, strahotno je plesal po svojih treh nogah. Krvaveč se je zdaj pa zdaj zaustavljaj, da si obliže rano, in opotekajoč se, je nadaljeval svojo pot. Bežal je po cestah, po poljih, po zaseljih. Ali povsod ga je prehitevala novica, strašna novica steklega psa. Njegove oči so blodne, njegova dlaka štrleča; iz gobca se mu cedi rdeča slina. In vsa zaselja so se oborožala in na pristavah je stala kosa pri kosi. Povsod kupi kamenja, kupi palic, kupi pušk. Njegovo telo je bilo le še ena sama rana, strahotna rana živega in razcefranega mesa, kapajočega kri po cestnem prahu, ki je rdečilo travo in pobarvalo potoke, kjer se je kopal. In bežal je, bežal, čez drn in strn, butal ob skalovje, ob gomile prsti in ob grmičevje, zasledovan brez prestanka po smrtnih krikih.

Proti večeru je zablodil na žitno polje z visokimi in zreliimi bilkami, ki jim je rahla sapica zibala lepo zlato klasje. Hlipajoč, z odrevenelimi udi, se je zgrudil na makovo posteljico in tu, med pepedikanjem prepelic, cvrčanjem čiričkov, sredi šumenja premirajoče narave, je brez tožbe izdihnil.

Dr. I. Rosina:

Kmetški pokret in zunanja politika.

 si vemo, da živimo zunanjepolitično v vednih nevarnostih in zapletljajih. Zunanja politika tvori vsled tega eno najvažnejših točk v našem javnem življenju. Nujno je potrebno, da se vsak činitelj v javnem življenju, in tu mislim pred-

vsem na stranke in pokrete, čim točnejše in jasnejše opredeli tudi v tem vprašanju. To velja tudi za naš kmetški mladinski pokret.

Kakšno stališče naj torej zavzame naš pokret v zunanjepolitičnih vprašanjih?

Po svetovni vojni in razbitju Avstrije imamo poleg velike sile Italije na jugu in kljub porazu vendar še močne Nemčije na severu, celo vrsto manjših in srednjih držav, ki zavzemajo ozemlje takozvanega Podunavja, to so: Nemška Avstrija, Češkoslovaška, Madžarska, Jugoslavija, Romunija in Bolgarska. Pri tem je takoj pripomniti, da stoji Avstrija nekoliko ob strani tako gospodarsko kot izrazito industrijska zemlja kakor tudi narodno kot del velikega nemškega naroda na severu tako, da je nje združitev z Nemčijo le vprašanje časa.

Tako se stvari veliki industrijski nemški blok na severu, kateremu pa odgovarja na jugu in vzhodu drug blok po gospodarski strukturi enakovrstnih držav, namreč agrarni blok Madžarske, Romunije, Jugoslavije in Bolgarije. Med tema dvema blokoma pa so uvrščene kakor nekake posredovalke Češkoslovaška, Poljska in po sedanjem stanju tudi Avstrija.

Ker imajo te agrarne države vsled svoje skorajda istovrstne gospodarske strukture tudi enake interese glede zunanje trgovine in carinske politike — namreč dvig kmetške produkcije in nje čim ugodnejši izvoz — je carinska unija med njimi kaj lahko izpeljiva brez najmanjše škode za enega ali drugega pogodnika in se jim celo taka unija nameče.

Skupnost tega agrarnega bloka to je Podunavja pa zahtevajo tudi geografski pogoji sami. Skozi Podunavje gre velika vodna cesta: Donava, katere gospodarski pomen bode z zvezo z Reno in s tem združitvijo Severnega in Črnega morja ogromno porastel. Tako, da tudi ta zveza nujno govori za združitev malih držav okoli Donave na eni strani, na drugi pa za naslon na severni industrijski nemški blok.

Na jugu pa tvori Grčija temu bloku naravno izpopolnitev in daje pot v svobodno morje nudeč agrarnemu izvozu svojo veliko trgovsko mornarico.

Pomen agrarnega bloka Češke, Madžarske, Jugoslavije, (Avstrije), Romunije, Bolgarije pa dviga še bolj okolnost, da je Rusija danes skoro brez izvoza agrarnih produktov, da je torej Evropa na to sodržanje navezana brezkonkurenčno tako, da lahko rečemo, da geografski položaj in gospodarski položaj sam nujno vabi Podunavje, da stvari to sodržavje agrarnih - kmetških držav.

Kot sila z 50 milijoni prebivalcev in 90.000 km² tvori eden prvih političnih faktorjev v Evropi in prevzame posredovanje med evropskimi industrijskimi državami in orientom. To so naloge bodočnosti naše zunanje politike predvsem pa jugoslovanske, kateri daje geografski položaj in zunanjepolitična nevarnost italijanskega napada nalogo, nujno nalogo, da tako sodržavje agrarnega bloka na teritoriju Podunavja organizira.

Kajti to je edina trajna možnost obvarovati Jugoslavijo pred italijansko agresivnostjo ki je enako sovražna Jugoslaviji kakor stvoriti močnega enotnega Podunavja. Italijanski interes namreč ni gospodarski; preje negospodarski, ki hoče naravnemu gospodarskemu razvoju zapreti pot. Italija namreč dobro ve, da močna Jugoslavija kakor še bolj močno Podunavje zgradi prvovrstne železniške zveze z industrijsko Nemčijo in do morja, kjer začne Split, in naša pomorska mesta najobčutnejšo konkurenco italijanskim izvoznim mestom; da obstoja celo nevarnost, da se vsled za 100 do 200 km krajše zveze mesto v Brindisi prevale pot nemškega izvoza na progo Hamburg-Split. Toliko bolj, če ima industrijska Nemčija v zvezi z agrarnim Podunavjem lastni interes na tem morju in izvozu. Italija namerava tedaj le zapreti srednjeevropskemu gospodarstvu pot na morje. Zato in ne radi dalmatinskih Italjanov hoče Dalmacijo. Zato je sovražnica Jugoslavije, zato vsakemu organiziranju in zvezi agrarnih držav Bolgarije, Jugoslavije, Madjarske, Romunske in Čehoslovaške in danes njenemu nastavku mali ententi meče polena pod noge in skuša izolirati Jugoslavijo. Zato izrablja makedonsko vprašanje, zato obljublja pomoč Madjarom, zato podpira Grčijo izrabljajoč naše medsebojne male spore.

Jasno je, da mora biti stvoritev agrarnega Podunavja ideal vsega kmetškega gibanja v teh državah. V vseh teh državah prevladuje mali in srednji svobodni kmet in je torej tudi notranjepolitična struktura povsod enaka; tako, da je samoobsebi umevno, da bo ravno ta kmet tvoril hrbtenico in imel vodilno besedo v agrarnem bloku Podunavja. Organiziranje kmetijstva v Podunavju je zato predpriprava za podunavsko zvezo, je pripravljjanje tudi kulturno-političnih predpogojev za to zvezo.

Omenjene države gredo, čim pride kmet do vpliva, to pot. Znano je, da je bil Stambolinski pripravljen proglasiti ujedinjenje z Jugoslavijo z edinim pogojem, da se zagotovi Makedoniji avtonomija. Znano je tudi, da so ga baš nacionalistični meščanski krogi Beograda s Pašićem na čelu odbili in s tem pospešili in morda povzročili — njegov padec. Zopet je znano, da je češka agrarna stranka,

katere ogrodje tvori srednji in mali kmet, se izmirila z Nemci in Slovaki, istotako je znano, da so poljske agrarne stranke podprle boljše Poljsko - ruske odnose in preprečile grozečo vojno.

Kajti kmetje hočejo mir in so spravljivci, nacionalističnemu meščanstvu pa je treba vojna za trgovino in zadovoljitev šovinizma.

Zato tudi Madjari, ki so edini v tem kmetskem morju obdržali velikanska veleposestva in aristokracijo, nočejo pomirjenja ampak boj in podpirajo iredento pri nas, v Češki in Romuniji ter se vežejo z Italijani. Zato je tudi Bolgarija, čim je prišlo na krmilo nacionalistično meščanstvo, začela paktirati z Italijo, da nam pada v hrbet.

Edino kmetski pokret, edino kmetske stranke lahko stvorijo Podunavje, veliko agrarno sodržavje, ker edino one lahko gredo preko, v očigled velikemu cilju malenkostnih vprašanj: Soluna, Macedonije, Madjarskih zahtev itd.

Naloga kmetske mladine je, da popularizira to misel po cellem Podunavju.

Miloš Štibler:

Težko stanje kmetijstva v Nemčiji in nauk za Jugoslavijo.

I.

e le nemško strokovno, nego tudi politično časopisje se peča s težkim stanjem, v katerem se danes nahaja kmetijstvo Nemčije. Pred vsem je to dokazano z bliskovitim naraščanjem kmetijskih dolgov. Predvojna Nemčija, ki je bila dokaj večja od današnje, je ugotovila, da je njeno kmetijstvo zadnje leto pred vojno imelo 16 milijard mark (1 marka je danes približno 13 dinarjev 50 para) ali okoli 216 milijard dinarjev dolga. Ti dolgovi so do malega vsi bili med vojno in prva leta po vojni plačani. Zadnja leta pa se je zadolževanje zopet začelo in sedanja dosti manjša Nemčija, nego je bila ona iz l. 1914., je štela l. 1927. že 13 milijard zlatih mark kmetijskih dolgov, torej okoli 175 milijard dinarjev! Pri tem je treba upoštevati še to, da je obrestna mera za te dolgove povprečno ravno še enkrat večja, nego je bila l. 1914! Kakor kažejo dogodki zadnjega leta, bodo kmetski dolgovi še rastli, ako bo posojil za to svrho sploh še dobili. Že sedaj je hektar za kmetijstvo rabljene zemlje povprečno zadolžen za 406 mark ali 5480 dinarjev! Zadolžitev kmetijstva je tem večja, čim dalje se gre

proti vzhodni državni meji. Usodno je tudi dejstvo, da cene kmetijskim pridelkom stalno padajo, med tem ko cene za industrijsko blago celo rastejo, kakor je razvidno iz nemških tržnih poročil.

Dobro vemo, da je kmetijstvo v Nemčiji zelo napredno. Izvrstni so Nemci v živinoreji, izvrstni v poljedelstvu in sploh v vseh panogah kmetijstva. Splošna in strokovna izobrazba nemških kmetov je visoka, njihova pridnost in varčnost priznana. Odjemalcev ni treba iskati izven države, saj nemško kmetijstvo za domače potrebe niti dosti ne pridelava, nego se morajo znatne količine hrane še uvažati. Zadnje leto se je uvozilo v Nemčijo samo mlečnih izdelkov za pol milijarde mark ali za blizu 7 milijard dinarjev! Jaje se je uvozilo leta 1926 za 234 milijonov mark ali za več, kakor za 3 milijarde dinarjev! Koliko živine, koliko žita in drugega za hrano potrebnega blaga! Iz vsega tega se vidi, da domačih odjemalcev ne manjka, nego bi človek mislil, da mora kmetom v taki državi biti rajsko dobro. In vendar to ni res! Dokazi: Naraščajoči kmetski dolgovi, propadanje kmetskih posestnikov ter splošen beg iz podeželja v mesta in v tovarne.

Odkod vse to? Ali ni to posledica one nesrečne nemške gospodarske politike, ki je od l. 1871., torej od ustanovitve sedanje nemške države naprej, pospeševala v prvi vrsti industrijo? Za kmetijstvo v Evropi in torej tudi v Nemčiji je takrat začela prihajati ameriška konkurenca. Nemčija ni mogla računati na to, da s svojim kmetijstvom igra izven svojih mej kako posebno vlogo. Po zmagi nad Francozi l. 1870./1871. pa se je tej državi zahotelo imeti besedo tudi v širnem svetu. Angleški vzor ji je pravil, da se mora v to svrhu spremeniti v industrijsko državo. In res je sledila zapeljivim sanjam! Industrija se začne razvijati, kmetijstvo zaostajati. Samo pogledjmo, kako se deli prebivalstvo Nemčije na kmetsko in nekmetsko! Od vsega prebivalstva v Nemčiji je odpadlo

	leta 1871.	leta 1900.	leta 1925.
na kmetske občine	63·9%	40·0%	35·6%
na mesta od 2000 do 100.000 prebivalcev	31·5%	38·7%	37·7%
na mesto z več kakor 100.000 prebivalcev.	4·6%	21·3%	26·7%

Pred zmago nad Francozi in ustanovitvijo Nemčije se je torej v Nemčiji prebivalstvo delilo na kmetsko in nekmetsko približno

v istih odstotkih, kakor danes v Sloveniji, samo s to razliko, da v Sloveniji mest z 100.000 prebivalci še nimamo.

Po l. 1871. se torej pojavlja pri Nemcih vedno večje navdušenje za industrijo in ob enem nazaduje število onega prebivalstva, ki se peča s kmetijstvom. Danes je zaposlena samo še ena tretjina prebivalstva Nemčije v kmetijstvu, dve tretjini pa ste zaposleni v mestih in v industrijah oziroma v raznih nekmetijskih poklicih. Tudi tem ni lahko živeti, kar je najbolj dokazano z velikim številom nezaposlenih. Saj šteje Nemčija koncem l. 1927. tri četrte milijona nezaposlenih, ki so navezani na podporo! Razumljivo je, da od stanov, ki sami težko izhajajo, ni pričakovati, da bi vodili v državi gospodarsko politiko na korist v manjšini se nahajajočega kmetijskega prebivalstva. Ne pade jim na um, da bi kmetijstvo ščitili v dovoljni meri napram konkurenci iz inozemstva, nego nekmetijska večina prebivalstva v težkem gospodarskem položaju, v katerem se Nemčija nahaja po izgubljeni vojni, skrbi v prvi vrsti za sebe in zahteva čim svobodnejši uvoz hrane, to je kmetijskih pridelkov. V takih razmerah ni pričakovati drugega, ko nadalnje propadanje nemškega kmetijstva. A kako daleč bo to propadanje šlo? In kakšne posledice bo imelo za državo samo? Dobro ne bo za Nemčijo, to je gotovo. Saj je že zadnja vojna prinesla Nemčiji ogromno škodo baš zato, ker nemško kmetijstvo ni bilo dovolj močno, da preživi nemško vojsko in ostalo prebivalstvo v več let trajajoči borbi. Po poročilih o sedanjem stanju nemškega kmetijstva izgleda, da bo v tem pogledu v bodoče v Nemčiji še slabše: Nekmetijski poklici so dobili v državi takšno premoč, da si kmetijstvo samo v tem narodu ne določa več svoje usode, nego je popolnoma odvisno od volje ne-kmetijstva. Ako pa volja ne-kmetijstva presoja celo zadevo zgolj s tališča cenejše hrane, tedaj tega vprašanja ne bo reševala v korist domačega kmetijstva.

— In verjetno je, da bo končna odločitev le od stališča cenejše hrane. To radi tega, ker smatra Nemčija industrijo še danes za temelj vsega svojega gospodarstva in svoje politike. Ker pa se industrija začne vedno bolj razvijati tudi v drugih državah, ki so doslej kupovale od Nemčije, raste s tem Nemčiji konkurenca. Da bo ta država svojim tekmečem kos, bo morala industrijsko proizvajati dobro in poceni. Za dosego nizke cene industrijskemu blagu igra cena hrane važno vlogo. Ker pa razni drugi narodi, pred vsem ameriški, nudijo mnogo cenejšo hrano, kakor jo more nuditi nemški kmetovalec, zato ni težko uganiti, da bo pred vsem nemška industrija vodila oster boj proti vsaki podražitvi hrane.

pred vsem proti kakoršnikoli zaščitnim carinam v korist nemškemu kmetijstvu.

Iz tega razloga ni pričakovati, da bi se mogla nekmetška večina prebivalstva v Nemčiji odločiti za tako gospodarsko politiko, ki bi mogla trajno in temeljito poboljšati težko stanje nemškega kmetijstva. (Konec prihodnjič.)

Kmetsko vprašanje.

I.

Nepoznanje vprašanja in prezir, ki se utegne maščevati. Važnost problema in potreba pazljivega proučavanja.

Če očem govoriti o kmetškem problemu (vprašanju) in govorijo naj tudi vsi drugi, ki vedo kaj o njem. Mora se govoriti o tem vprašanju, mnogo in dolgo, milo in tudi ostro, ker je to vprašanje polno bolnih in težkih mest. Ni to vprašanje osebno. Čeprav bomo govorili tudi ostro, vendar nočemo nikogar žaliti. To vprašanje je splošno, človeško, družabno, naše narodno in državno. Kakor kdo zna in kar zna, naj pove, toda povejmo, rešujmo. Ne varajmo se! V rešitvi tega vprašanja leži tudi rešitev naše družabne, narodne in državne bodočnosti.

Zanimivo, najzanimivejše, pri tem vprašanju je, da ono obstoja pri nas in deluje tudi politično, ker se trudi, da potom volitev prodre v parlament. Kmetsko vprašanje ima pri nas že tudi svojo posebno stranko in politiko, a njegova glavna vsebina je nepoznana ne samo nasprotnikom, temveč tudi pristašem, ne samo onim ki so v učenosti in politiki zadnji, ampak celo onim, ki so prvi.

Ni to nič čudnega, niti novega.

V svojih člankih o socijalizmu iz l. 1874., katere je Francoz Malon 1880. leta zbral v knjižico z naslovom Glavna vsebina socijalizma je rečeno: Vsebinska in cilj rudeče zavesti socijalizma ni še bil dovolj poznan niti socijalistom, a kaj šele drugim, a borba okoli socijalizma se je vodila že tudi na volitvah potom propagande, ki je prodrla že tudi v najbolj zakotno krčmo!

Ni to nič čudnega in ravno tako ne, da kmetški problem pri nas ni poznan, da je izpostavljen preziru in posmehovanju, nerazumevanju od vseh strani pa celo neznanju s strani onih, ki se bore za njegovo rešitev.

To izhaja odtod, ker imajo človeški in društveni pokreti svoje vzroke v življenju samem, v razmerah in okoliščinah življenja in se ne morejo nikoli stvoriti in obdržati znanstveno. Znanstveniki, pisatelji, govorniki, voditelji in prvaki ne započnejo pokreta. Oni mu samo služijo, kakor mu služijo tisti, ki stoje v drugih in tretjih vrstah. V nedrih, v velikih globinah notranjega življenja mase, množice, naroda, razreda, stanu se začne pokret zavestno ali nezavestno, gre naprej in borba že plamti, a še se ne vé pravzaprav zakaj in kako! To pa radi tega, ker niti ene ideje ali zamisli ni stvoril človek poedinec in jo vsilil svetu, temveč ona se je rodila v narodu pod silo življenja in njegovih sporov. Poedinci so se za idejo zavzeli in jo branili ali jo odbili in pobijali, z ozirom na stališče pač, ki so ga pod silo razmer zavzeli v sporu in z ozirom na svoje znanje ter prirojeno delo.

Naš kmetški problem tudi ne čaka na vse nas, da ga razumemo popolnoma. Ne čaka, da ga znanost prouči, utrdi, pa potem šele postane dostopen množicam. Iz množice prihaja ta problem k učenjakom, iz množice, kjer že deluje in kliče učenjake, da mu pristopijo, da ga prouče, da se bore za njega ali proti njemu. A noče čakati na nje. S silami, ki so ga razumele na način, kolikor so znale in mogle, stopa kmetško vprašanje v borbo. Tem silam primerni so tudi rezultati. Večje uspehe morejo prinesiti samo večje sile znanja in razumevanja.

Tako je bilo v preteklosti, tako je v sedanjosti in tako bo v bodočnosti z vsemi družabnimi in narodnimi vprašanji. Koliko imamo slučajev, da je pokret prišel do zmage in oblasti v društvu in narodu predno je bil dovolj poznan in predno je dobil zase in za svojo rešitev središča, kateremu se obrača! Z večino zmagovalnih pokretov je bilo tako, če ne že z vsemi. Tako je bilo s krščanstvom, s stvornitvijo komunistične države v Rusiji; in ali ni tako z ujedinjenjem nas Jugoslovenov? Pa kaj bi naštevali druge primere!

Oni, ki z zaničevanjem in posmehovanjem gledajo na kmetško vprašanje pri nas, naj se čuvajo! Lahko se zgodi, da jih zmaga preziranih iznenadi sredi smeha. Oni, ki imajo toliko zavesti in pameti, da razumno pristopijo k stvari in jo prouče bodisi kot prijatelji ali neprijatelji, naj pristopijo čim prej h kmetškemu vprašanju pri nas in naj ga spoznajo.

Verujte mi! Ono nas kliče vse. Vas nas kliče. Vprašanje naše vasi, našega poljedelca kliče in vabi k sebi. Ta glas je glas v zboru istih in sličnih glasov, ki se čujejo od enega kraja sveta do dru-

gega, zahtevajoč ekonomsko pravico brez katere druge pravice: socialne (družabne), narodne, verske, sodne itd. ne pomenijo ničesar in ne morejo obstojati.

Od ekonomske (gospodarske) pravice zavise vse druge. Ona je temelj pravičnosti in ako nje ni, ne obstoja *P r a v i c a*. Kadar nimajo hiše temelja, se zibajo in rušijo.

Kmetsko vprašanje je predvsem ekonomsko, gospodarsko. V tem je njegovo sorodstvo z delavskimi socialnimi vprašanji vseh smeri, ker vsi izhajajo s stališča gospodarske krivice, ki jo trpe delavci. Ekonomsko, gospodarsko krivico trpi pri nas tudi kmet in to v večji meri nego kjerkoli na svetu, razen morda v Rumuniji.

Iz gospodarske sužnosti našega kmeta izhajajo tudi vse ostale krivice, ki jih trpe socialno (družabno). Kadar razmotrivamo o gospodarski zaslužjenosti kmeta in jo primerjamo z ono delavskega razreda, tedaj vidimo razlike v izhodnih točkah in zaključkih, do katerih pridemo. V pogledu družabne podrejenosti ne vidimo nikake razlike. Tu vlada popolno bratstvo.

Zato je predvsem kmetsko vprašanje zelo resno, naravnost najresnejše gospodarske in družabne vsebine in spada kot tako v vrsto opasnih gospodarskih in družabnih borb, ki se vodijo v človeštvu za izvojevanje gospodarske in družabne pravice. Opasne so te borbe zato, ker dovedejo radi nepremišljenosti in zaslepljenosti gospodujočega razreda do spopadov, ki so prave društvene, narodne in državne katastrofe.

Te besede je bilo treba izpregovoriti kot kažipot na poti spoznanja kmetskega vprašanja, a upravičenost teh besed bo potrdil opis gospodarske zaslužjenosti in družabne zapostavitve kmeta.

Kdor ima ušesa, naj sliši!

Ta članek je priobčil v listu srbske zemljoradničke mladine „Rad“ („Delo“) poznani borec v pokretu za osvoboditev našega naroda od nadvlade Nemcev — Milan Pribičević. Kot postenjak in človek žrtv in borbe, se je Milan Pribičević postavil v vrste borbenega kmetskega gibanja. Hoče mu pomagati do zmage v prepričanju, da je ta zmaga predpogoj za napredek našega naroda. Kot izkušen mož vidi in opazi več kot mi neizkušeni borci. Zato pridajamo gornjemu članku veliko važnost in opozarjamo nanj posebno naše šolane ljudi. (Op. ur.)

Miloš Stibler:

Friderik Viljem Rajfajzen.

(Ob štiridesetletnici njegove smrti.)

do še ni slišal Rajfajzenovega imena? In bo že bolj redko najti človeka, ki ne bi vedel, da je Rajfajzen ustanavljal posojilnice za kmetско ljudstvo, vsled česar se te posojilnice tudi pri nas imenujejo rajfajznovke. Njegovo delo razširja njegovo slavo po širnem svetu! V nedeljo dne 11. marca je poteklo 40 let od Rajfajznove smrti, toda njegovo ime je danes bolj znano, kakor kedaj poprej. Saj obstoji po celem svetu že okoli stotisoč kmetских posojilnic rajfajznovk in povsod več ali manj vedo, kdo je bil Rajfajzen in kaj je dobrega storil.

L. 1818. rojeni Rajfajzen je bil priprost človek iz ljudstva. Pri vojakih je dosegel čin narednika, toda radi slabih oči je moral zapustiti vojaško službo in postal je nižji uradnik v državni politični službi. Poslali so ga na kmete, da je vodil občinske posle v kmetских občinah. To je bilo krog l. 1848., ko so se kmetje v znani revoluciji znebili zadnjih ostankov tlačanstva in mnogoletnega trpinčenja od strani grajščakov. Najtežavnejša doba je to bila za kmeta. Grajščakov se je znebil, toda takoj je padel v krepplje raznim oderuhom in drugim izkoriščevalcem. Potreboval je denarja, dobil ga je za strahotne obresti od bank, nepoštenih trgovcev, oderuških sosedov itd. Kar je kupoval, je moral drago plačevati, kar je prodajal, je moral pod ceno dajati oderuhom, ki so mu posodili denar. Ni ga bilo večjega reveža pod solncem, kakor je bil kmet. In prvi, ki je pri Nemcih to dobro uvidel, je bil Rajfajzen. Bil je tudi prvi, ki je iskal pomoči. Poskušal je razno, a nazadnje je spoznal, da bo kmetška posojilnica v tistih težkih časih mogla donašati kmetu največjo pomoč.

Rajfajzenova kmetška posojilnica je sestavljena tako, da more čim največ koristiti kmetškemu ljudstvu. Je-to zadruga, v katero morajo vstopiti vsi oni, ki pri njej iščejo posojila. Tako dolžnik postane pravzaprav sam svoj upnik, kar izključuje, da bi mogla rajfajznovka kmeta-dolžnika odirati s pretiranimi obrestmi. Rajfajzenovka ima nadalje mal okoliš; vsi člani se radi tega med seboj dobro poznajo, kar omogoča varno posojevanje denarja, ker prosilca in poroka vsi dobro poznajo. Odbor za svoje delo ne sme prejemati nikakšnega plačila. Deleži se ne obrestujejo, čisti dobiček se ne sme deliti, nego se pripiše v rezervni fond. Rezervni

fond se tudi za slučaj, da se zadruga razdruži, ne sme deliti med člane, nego se sme porabiti za novo enako zadrugo, ako bi se v istem kraju ustanovila ali pa se porabi za občekoristne in dobrodelne namene. Te stroge predpise je Rajfajzen postavil zato, da v rajfajzenovki onemogoči vsako izkoriščanje, vsako požrešnost. Stroški naj bodo najmanjši, na ta način bo zadostovalo, ako tudi dolжник plačuje čim najnižje obresti. Delo se naj opravlja iz ljubezni do bližnjega. Posojilnično premoženje naj raste; čim večje premoženje bo zadruga imela, tem večje koristi bo lahko dajala kmetskemu ljudstvu svojega okoliša.

Rajfajzenovke so se poleg denarnih poslov (sprejemanje hranilnih vlog in dovoljevanje posojil) pečale tudi z blagovnimi posli, z nakupovanjem kmetijskih potrebščin in s prodajanjem kmetijskih pridelkov. Vendar glavnih koristi rajfajzenovke niso dale na polju blagovnega prometa, nego na polju kreditnih (denarnih) poslov.

Cel svet pozna danes Rajfajzenovo delo. Slovenci ne zaostajamo, kajti nad 350 kmetskih posojilnic sledi pri nas Rajfajzenovim naukom ali jim vsaj skuša slediti. Razmeroma nizka obrestna mera za kmetska posojila je v Sloveniji brezdvomno zasluga naših rajfajzenovk. Saj je tudi 6% do 8% preveč za kmetska posojila, toda slovenski kmet je vendar v tem pogledu na boljem, nego njegov hrvatski ali celo njegov srbski tovariš, ki plačujeta mnogo več, srbski kmet v najjužnejših krajih tudi 50%, 100% in še več! Mnogo so rajfajzenovke koristile slovenskemu kmetskemu ljudstvu, toda vseeno je še dosti dela. Štiridesetletnica Rajfajzenove smrti je primerna prilika, da se vprašamo, ali naše rajfajzenovke prav pojmujejo in izpolnjujejo nauke velikega izumitelja kmetskih posojilnic. Bodimo primerno strogi napram sebi, pa bomo videli, da tudi grešimo!

Eden naših največjih grehov je v tem, da slovensko kmetsko ljudstvo še vedno znosi preveč hranilnih vlog v nekmetske denarne zavode, v take, odkoder denar ne gre nazaj v kmetijstvo, nego v industrijo in mestno trgovino. Čim več denarja se bo vlagalo v kmetske posojilnice, tem cenejša bodo posojila, ki jih te posojilnice dajejo kmetom. Res je, da razpolagajo danes prave kmetske posojilnice že z ogromnimi vlogami; morebiti jih je pri nas v Sloveniji dvesto milijonov dinarjev, morebiti celo več; toda še vse premalo. Tu zastavimo svoje moči in poučujmo kmetske vlagatelje, da naj pri vlaganju denarja v prvi vrsti mislijo na svoje posojilnice. Saj je tudi varnost pri teh največja. Kmetska posojilnica z 200 člani, ki za posojilnico jamčijo s celim svojim premoženjem,

to je neomejeno, je bolj varna, kakor je bila n. pr. „Slavska banka“ s sto milijoni delniškega kapitala. To tolmačimo ljudem in uspeh ne more izostati!

Drugi greh je v tem, da nekatere naše kmetske posojilnice že delajo s prevelikimi stroški. V raznih oblikah se dajejo nagrade in to često ne ravno male. Daje se za dobrodelne namene, dasi-ravno večkrat za to ni največja potreba. Daje se ponekod tudi v še manj hvalevredne namene, na primer za zabavo, za politiko itd. Posledica je, da morajo dolžniki plačevati toliko večje obresti. To je napačno! Naše kmetijstvo je v tako težkem stanju, da treba štediti vsako paro, samo da se omogoči dovoljevanje posojil kme-tovalcem v kmetijske svrhe za čim najnižjo obrestno mero. Na to bi morale misliti posojilnice, a tudi njihove zveze, ki včasih kmet-ske denarje bog ve iz kakšnih nekmetijskih razlogov obračajo drugam! Posebno pa je treba obujati v naših posojilničarjih voljo, da opravljajo vsa posojilnična dela v čisto Rajfajzenovem duhu iz ljubezni do bližnjega. Nič sebičnosti ne sme biti tu zraven, nič iskanja lastnega profita! Kdor dela drugače, ne spada v Rajfajze-novo kmetisko posojilnico!

Greši se, to ve vsakdo, ki pozna razmere. Štiridesetletnica Rajfajzenove smrti pa je pripraven povod, da o svojih grehah raz-mišljamo in skušamo kreniti na boljše, na pravilnejšo pot!

Ce si prihraniš na teden le Din 10 in jih naložiš v hranilnico po 5%, imaš v 5 letih Din 2.936,25; v 10 letih Din 6.683,70; v 15 le-tih Din 11.466,50; v 20 letih Din 17.570,75.

ORGANIZACIJSKI VESTNIK.

Dol-Beričovo. Naše društvo kmečkih fantov in deklet je imelo dne 26. februarja svoj 4. redni letni občni zbor, katerega sta posetila tudi zvezni pred-sednik tov. Blaž in tajnik tov. Šimnovec.

Iz poročil društvenih funkcionarjev se je dal ugotoviti vsestranski na-predek društva v preteklem letu. Društvo je priredilo več dobro uspeših iger in sicer: „Testament“, „Tri sestre“, „Čarodejna brivnica“, „Stari in mladi“, „Laži zdravnik“, „Trije tički“, „Lovski tat“, „Mojstri“, „Kučnikov božični ve-čer“ in „Svojejavna Minka“. Na našem odru pa je gostovalo tudi gasilno dru-štvo iz Zadobrove z igro „Davek na samce“, gasilno društvo iz Psate z igro

„Razvaline življenja“ in tukajšnja podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva z igro „Krivoprisežnik“. Skupno smo imeli 24 predstav. Razen tega je društvo priredilo tudi 2 vinski trgatvi.

Društvo je priredilo računski tečaj, ki se je vršil to zimo skozi tri mesece po trikrat na teden in sicer zvečer vsakokrat po 2—3 ure. Obenem s tečajem so se vršila tudi predavanja in govorniški večeri, kjer so se fantje sami vadili in predavali. Tečaj je obiskovalo 23 članov.

Pri volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik Alojz Ovsec, podpredsednik Joško Kralj, odborniki Fortunat Špenko, Ivan Grad, Mirko Grad, Alojz Šimenc, Milka Grad, Minka Velepec in Bernardka Ložar. Revizorja: Fr. Velepec in Ivanka Stare.

Ob zaključku zborovanja nam je zvezni tajnik v kratkem govoru orisal namen in razmerje naših organizacij napram političnim strankam.

Fantom in dekletom, ki še niso v naših vrstah pa kličemo: Pridružite se nam, čim več nas bo, tem več bomo dosegli! Skupnost nam je najboljši porok za napredek in bodočnost!

Duple. V nedeljo 18. in na praznik 19. marca nas je obiskal tajnik „Zveze“ iz Ljubljane, ki nam je obdržal tudi predavanje, ki je bilo dobro obiskano. Predaval je: „O idejnem temeljnem gibanju kmečke mladine“. Po predavanju smo se razgovarjali o bodočem delu in sklenili, da na prvi seji napravimo program dela. Kar se tiče predavanj, bi želeli, da nam centrala nudi take, ki bodo zanimala tudi fante in dekleta iz obrtnega stanu.

Zelo bomo pogrešali našega predsednika tov. Cirila Zupana, ki odhaja te dni v Kanado. Želimo mu srečno pot v daljno tujino in upamo, da nas tudi on ne pozabi tako kmalu.

Dramlje pri Celju. V ponedeljek, 19. marca tl. je imelo naše društvo članski sestanek, ki je bil jako dobro obiskan. Razveselivo je bilo dejstvo, da so nas obiskali tudi borci kmetско mladinske ideje iz Ponikve, tovariša Milko Pogoršek in Tone Kristan.

Po poročilu našega tov. predsednika, ki je posebno pozdravil došle goste, smo na sestanku med drugim sestavili program društvenega dela in razpravljali o vseh društvenih potrebah.

Oglasil se je tudi k besedi naš priljubljeni ponkolan Tone Kristan. V svojem domačem in stvarnem govoru nam je v kratkih, toda jasnih besedah orisal one velike može, ki so izšli iz naših preprostih kmečkih hiš in niso pozabili na nas kmetске trpine in delavce kot se to dogaja drugje. Z njegovim govorom nam je vzbudil zavest in dal nove vspodbude za delo.

Tov. Milko Podgoršek je s svojim jedrnatim govorom podal jasno sliko in pokazal pot na kateri bomo morali premagati vse ovire in zapreke na našem pohodu.

Oba govornika sta izrekla lepe čestitke drameljski mladini z željo, da se čimpreje ustanovi tudi v Ponikvi podobno društvo. Mi jim kličemo že v naprej živeli novi borci!

Kmetška večerna šola na Golem. Fantje in dekleta iz vasi Golo, Škrilje, Suša in Selnik so letošnji zimski čas prekoristno izrabili s posečanjem večernega tečaja, ki se je vršil na osnovni šoli Golo. Tečaj je priredilo tamkajšnje

učiteljstvo v zvezi z našim društvom kmetiskih fantov in deklet. Tečaj je trajal 3 mesece (december—februar). Glavni predmeti, s katerimi smo se na tem tečaju bavili so bili: sadjarstvo, gospodarstvo, dopisovanje, računstvo, travništvo in ženska ročna dela.

Udeleženci tečaja na Golem.

Za tečaj je vladalo izvanredno veliko zanimanje med tukajšnjo mladino in je bilo število udeležencev zelo veliko. Koristi, ki jih imamo od tega tečaja, so neprecenljive. Vsi smo tukajšnjemu učiteljstvu iz srca hvaležni za trud in požrtvovanje. Z delovanjem v tej smeri si lahko učiteljstvo pridobi za kmetško ljudstvo tako velikih azslug, da bo kmetško ljudstvo vsled teh zaslug začelo gledati na učiteljstvo drugače kot sedaj, ga bolj ceniti in bolj upoštevati. V zadnji številki ste pohvalili Beričevo in Bloke, kjer so se vršili po zaslugi samih društev in inteligence na vasi uspeli tečaji. Upamo, da bode v tej številki pohvalili tudi nas, predvsem pa Vas prosimo, da pohvalite naše vrlo učiteljstvo s pozivom na celokupno slovensko učiteljstvo, da se poprimemo tega prekoristnega dela, pospešujoč strokovno in splošno izobrazbo kmetške mladine.

Sovodenj nad Škofjo Loko. Dne 10. in 11. t. m. je končno lahko naše društvo kmetiskih fantov in deklet pozdravilo v svoji sredi zvezine delegate iz Ljubljane. Nestrpnost in v velikem številu smo jih pričakovali v soboto popoldne po prihodu avtomobila iz Škofje Loke. Takoj po prihodu se je vršilo številno obiskano predavanje za fante in dekleta. Delegata iz Ljubljane sta nam prikazala program in cilje društva ter dala nasvete, kako naj društvo samo na svojo roko s pomočjo tukajšnje inteligence, ki jo je žalibog seveda malo, deluje naprej, goji samozavest kmetške mladine, pospešuje med njo tudi strokovno in splošno izobrazbo. V nedeljo dopoldne se je vršilo javno predavanje na Novi

Oslici takoj po maši in so to predavanje mnogoštevilno posetili tudi moške in žene. Upamo, da so s pojasnili, ki jih je predavatelj dal pri tej priliki o programu in ciljih kmetijskega gibanja razbita vsa nasprotja, kolikor je bilo proti našemu društvu.

Društvo si je priredilo svoj društveni lokal in nabavilo za prvo silo nekaj knjig. Nekaj knjig je društvo dobilo na posodo tudi iz centralne knjižnice iz Ljubljane. Nadejamo se najboljšega razvoja društva in upamo, da bomo lahko priredili s pomočjo Zveze še kaka predavanja, čeprav smo tako zelo oddaljeni od Ljubljane.

KOTIČEK ZA DEKLETA.

Mano:

O snaženju obleke.

Vsako gospodinjsko čuteče dekle dobro ve, kako zelo je odvisna trajnost naše obleke od pažnje, katero ji posvečamo. Preveliko je danes pomanjkanje denarja, da bi si mogli često nabavljati nove obleke. Predvsem moramo čuvati obleko, kadar jo imamo na sebi. Niti doma, niti kje drugje ne sedajmo kamorkoli, ne da bi preje pogledali, ali je mesto, kamor mislimo sesti, snažno. Pri jedi pazimo, da se ne polijemo in ne nakapamo svoje obleke z raznimi jedili. V boljši obleki ne opravljamo del, pri katerih se ne moremo ubraniti nesnage. Nikdar se ne bi smelo dekletu tako zelo muditi, da ne bi imela časa preobleči svoje prazne obleke, predno gre na delo! Pa tudi našim možkim zapretimo —, saj nam ni za besede! — „če se ne boš čuval, se boš čistil sam!“

Toda, če smo si obleko že po nesreči, po nerodnosti ali iz malomarnosti umazali, potem je vsaj nikar ne spravimo neosnažene. Obleka, posebno taka, ki se radi kakovosti svojega blaga ne da rada prati, zahteva prav posebne pažnje. Če je ne osnažimo vsakokrat, ko jo slečemo, od prahu, od raznih madežev, se bo kmalu prah zajedel v blago in mu odvzel barvo, madežev pa bo toliko, da ne bomo vedeli, kako naj jih odpravimo. Obleka izgleda zanošena, stara in čeprav jo imamo morda le malo časa, se ne moremo več postaviti z njo za praznike. Zato, mladenke, bodoče gospodinje, katerih skrbnost in varčnost, rednost in snažnost bo podpirala tri ogle vaših bodočih domov, naj se Vam smili obleka vaša in vaše družine, vtrgajte si tisto urico za vsaj enkratno tedensko snaženje, da prihranite sebi in svojemu bodočemu možu težke stotake za nova oblačila.

Kako snažimo obleko? Evo Vam par navodil, ki so preizkušena in bodo marsikateri dobrodošla. Obleko predvsem skrtajmo. Ne krtačimo blaga vzporedno z lego dlačič na blagu, temveč več nasprotno smer, ker le tako se nam dobro pokažejo madeži. Madeži, ki ostanejo na površini, poskusimo odpraviti z ostro kratačo ali z mlačno vodo in navadnim milom.

Mastne madeže drgnemo s krpo, namočeno v bencinu. Pri tem namakamo v bencin in drgnemo z vedno novim, čistim koščkom krpe.

Barvo, lak, katran odpravljamo s terpentinom ali močnim alkoholom.

Vinske in sadne madeže čistimo na ta način, da dotično mesto namočimo z mlekom ter nato zmočimo s salmijakom in s čisto cunjico zdrgnemo.

Madeže od bele kave namažemo z glicerinom, operemo v mlačni vodi in na nasprotni strani blago zlikamo.

Madeže od črnila in krvi namočimo z limonovim sokom in splahnemo v čisti vodi. To ponovimo tolikokrat, da madež izgine.

Potne madeže iz finega blaga previdno izbrišemo z mešanico, ki jo naredimo iz 1 dela amonijaka, 2 delov špirta in 3 delov žvepl. etra.

Pri čiščenju raztegnimo obleko po mizi ali deski. Pod madeže podložimo večkrat prepognjen kos platna, ki ima upiti vase raztopljeno nečistočo. Madeže močimo z gori imenovanimi sredstvi in rahlo drgnemo s čisto krpo, ki smo jo namočili v teh tekočinah. Potem skrbno obrišemo vlažno blago okrog madežev, ker bi sicer ostali kolobarji okrog očiščenega mesta.

Ker sredstva, ki smo jih označili, neprijetno izhlapevajo in so tudi lahko vnetljivi, bo najbolje, ako čistimo obleko na prostem in oddaljeno od vsakega ognja.

RAZNOTEROSTI.

Interesantno predavanje se je vršilo dne 27. februarja t. l. v Unionski dvorani v Ljubljani. Predaval je na povabilo Akademskega kluba za Društvo Narodov v Ljubljani predsednik hrvatske kmetske stranke (HSS) g. Štefan Radič. Nabito polna dvorana je z veliko pazljivostjo sledila izvajanjem našega kmetskega voditelja. Predavatelj se ni omejil samo na vprašanja, ki so v neposredni zvezi z Društvom Narodov, marveč je govoril tudi v drugih stvareh, ki posredno vplivajo na razvoj idej, ki jih zastopa Društvo Narodov. To pa predavanju ni bilo na kvar, nasprotno je njegovo zanimivost samo povečalo. Omeniti je, da je predavanje posetila v prvi vrsti naša inteligenca; seveda gre številni obisk pri predavanju v precejšnji meri na rovaš — radovednosti.

D.

Zaključek te številke 10. III. 1928. Prihodnja številka se zaključi 10. IV. 1928.

Glasilo Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani
Tisk: J. Blasnik nast. v Ljubljani. — Za tiskarno odgovoren Mihael Rožanec.

Fantje in dekleta!

POZOR!

Dekleta in fantje!

Ženini in neveste!

Kupujte obleko in druge potrebščine, osobito najnovejše svilnate in volnene rute ter šerpe v domačem starem priporočljivem podjetju pri

JANKO ČEŠNIKU,

LJUBLJANA, Stollarjeva - Lingarjeva ulica.